לעילוי נשמת

המרא דאתרא דשכונת קראון הייטס

"כאן צוה ה' את הברכה"

"אביר שבאבירים"

הרה"ג הרה"ח התמים הר"ר **יהודה קלמן** ע"ה

ב"ר **אברהם יהושע** ע"ה

מארלאו

למלאות שנתיים לפטירתו - ביום כ"ף סיון ה'תשס"ב

ת. נ. צ. ב. ה.

*

ולזכות

זוגתו "אשת חבר" מרת **חי'** בת **רבקה** תחי'

לאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות הנכונה

עד ביאת גואל צדק

*

נדפס ע"י

הרה"ת ר' **אליעזר** וזוגתו מרת **ציריל רחל**

ומשפחתם שיחיו **טורין**

כתובתינו באינטרנט: http://www.moshiach.net/blind

לקוטי שיחות

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בהעלותך

יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

770 איסטערן פארקוויי ברוקלין, נ.י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושתים לבריאה

מאה שנה להולדת כ"ק אדמו"ר מה"מ

שנת הקהל

בהעלותך ד

א. בנוגע פסח שני איז באַוואוסט דער ווארט פון רבי'ן[1]: „פסח שני ענינו איז — עס איז ניטאָ קיין „פאַרפאַלען", מען קען אַלע מאָל פאַריכטען. אפילו מי שהי' טמא, מי שהי' בדרך רחוקה. און אפילו „לכם"[2], אַז דאָס איז געווען ברצונו, פונדעסטוועגען קען מען מתקן זיין".

דאַרף מען פאַרשטיין: הן אמת אַז די ענינים וביאורים פון פנימיות התורה זיינען לפעמים לויט איין דיעה אין נגלה דתורה[3], אפילו ווען די הלכה איז ווי אַ צווייטע דיעה, וואָרום אלו ואלו דברי אלקים חיים[4] און מען דאַרף און מען מוז בענטשן ברכת התורה פאַר דעם לערנען דברי בית שמאי, כאָטש ב"ש במקום בית הלל אינה משנה[4*] —

אעפ"כ, איז דאָך יומתק יותר אויב עס איז אויך מתאים לויט די דיעה וואָס הלכה כמותה, ובפרט בענינינו, וואָס דער לשון איז אַז דאָס איז „ענינו" (פון פסח שני).

ולכאורה: בשלמא לויט דער דיעה[5] אַז פסח שני איז „תשלומין דראשון הוא", איז מובן וואָס מען זאָגט בנוגע פ"ש „ענינו איז — עס איז ניטאָ קיין פאַרפאַלן מען קען אַלע מאָל פאַריכטען . . מתקן זיין",

ועד"ז לויט דער דיעה[6] אַז „תקנתא דראשון הוא", אַז די תורה האָט געזאָגט ווי צו מתקן זיין (דורך מקריב זיין פסח שני) — אויב ער האָט ניט מקריב געווען דעם פסח ראשון במזיד.

אָבער לויט דעת רבי — וואָס אַזוי איז אויך די הלכה[7] — אַז פסח שני איז „רגל בפני עצמו הוא", און „אין השני תלוי בראשון אלא חיוב בעצמו כמו שאר הרגלים"[8],

ווי זאָגט מען לדיעה זו אַז „ענינו איז — עס איז ניטאָ קיין פאַרפאַלען מען קען אַלע מאָל פאַריכטען"[*]?

ב. גאָר בפשטות איז דאָס קיין קשיא ניט, וואָרום אפילו לדעת רבי אַז „רגל בפני עצמו הוא" איז דער חיוב פון פ"ש דוקא דאַן ווען ער האָט ניט מקריב געווען בראשון (ביז אַז איינער וואָס האָט מקריב געווען פסח בראשון טאָר ניט ברייגען אַ פ"ש). און נאָכמער — אפילו ווען ער האָט ניט מקריב געווען בראשון במזיד — „הרי זה מקריב בשני" און איז דעמאָלט פטור מן הכרת[9], קומט דאָך אויס אַז אויך

1) היום יום ע' נג.

2) פרשתנו ט, יוד.

3) וכמו הביאור בלקו"ת (נצבים מה, סע"א) בענין שופר של ר"ה של יעל פשוט, שאין הלכה כן (טושו"ע ואדה"ז או"ח ר"ס תקפו).

4) עירובין יג, ב.

4*) ברכות לו, רע"ב. וש"נ. וראה באריכה לקוטי לוי"צ אגרות ע' רסו. לקו"ש חט"ז ע' 233.

5) דעת ר' נתן פסחים צג, א. וראה ביאור ג' הדיעות דלקמן בתשובות ר"א בן הרמב"ם (בס' ברכת אברהם סי' ד — נעתק בשינויים בכס"מ הל' ק"פ פ"ה ה"ב. וס' מעשה נסים סי' ז). וראה לעיל ע' 117 ואילך.

6) דר' חנינא בן עקביא.

7) רמב"ם רפ"ה מהל' ק"פ. ספה"מ מ"ע נז.

8) לשון הר"א בן הרמב"ם שם בס' ברכת אברהם.

9) שם ה"ב. וחזר בו ממש"כ בסהמ"צ שם דלרבי „אם הזיד בראשון והקריב בשני הוא חייב" — כמ"ש בתשובת הר"א בן הרמב"ם בס' מעשה נסים שם. וראה ביאור הרי"פ פערלא לספהמ"צ רס"ג מ"ע נז (רמ, א־ג. רמג, ד).

*) וכן מ"ש בפרש"י פסחים שם ד"ה תשלומין ד„חייב כרת על הראשון ואפילו עשה את השני" כתב באור חדש שם שזהו רק לדעת ר"נ ולא לדעת רבי. אבל בצל"ח שם שרש"י ס"ל כן גם אליבא דרבי. וראה ביאור הרי"פ שם. ואכ"מ.

כו.

ובכל זה קומט צו נאָכמער הדגשה בדורות האחרונים, בעקבתא ועקבתא דעקבתא דמשיחא ובפרט בדורנו זה, דער דור האחרון פון גלות . . דוקא דער עקב שברגל, דער דור הכי אחרון, האָט דעם כח צו זיין „עולה מאליו" און אויפהויבן די אַלע דורות שלפני זה, דורך דעם וואָס דער דור האחרון פון גלות ווערט דער דור הראשון פון גאולה — די גאולה פאַר אַלע אידן במשך כל הדורות!

ובפרט אַז הרועה[1] אהרן הכהן שבדורנו — כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו . . דורך זיינע „קול קורא'ס" פון „לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה"[2], און די הכרזה[3] אַז מ'דאַרף נאָר „צופוצן די קנעפלעך", און דערנאָך — די הודעה אַז מ'האָט שוין דאָס אויך פאַרענדיקט, און עס דאַרף נאָר זיין „עמדו הכן כולכם"[4] צו גיין מקבל זיין פני משיח צדקנו בגאולה האמיתית והשלימה.

(משיחות ש"פ בהעלותך, י"ט סיון תנש"א)

1) שכן נקרא אהרן במקרא מפורש „שלשת הרועים" (זכרי' יא, ח. וראה תענית ט, סע"א).

2) נדפסו באגרות קודש שלו ח"ה ע' שסא ואילך. שעז ואילך. תח ואילך. ח"ו ע' תל ואילך.

3) ראה שיחת שמח"ת תרפ"ט.

4) ראה אגרות קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ד ע' רעט. „היום יום" טו טבת. ובכ"מ.

ביאורים לפרקי אבות

איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם

השאלות במשנתנו: א. במשנה הבאה נקרא בעל המאמר בשם „רבי יהודה הנשיא", ואילו כאן הוא נקרא „רבי" סתם[46]. ב. לכאורה הי' לו להורות תחלה שיש לבחור בדרך ישרה, ורק לאחר מכן להוסיף ולבאר מהי הדרך הישרה. ג. „כל שהיא תפארת לעושי'" — מדוע אינו מפרש מהי ה„תפארת".

והביאור:

רבי אומר — „רבי" סתם, היינו הרבי של כל יהודי. שכן כבר למדנו בפרק ראשון „עשה לך רב"[47], ואם כן בודאי כבר קיים כל אחד הוראה זו ויש לו רבי שמלמדו תורה.

איזו היא דרך ישרה — לאדם כזה מיותר להודיע שעליו לבחור לעצמו דרך ישרה, שכן עצם העובדה שיש לו רבי, שהולך לקבל תורה מפיו, כבר מוכיחה שהוא מחפש דרך ישרה, בידעו שלא מספיק לקבל מן המוכן, אלא עליו לעבוד עבודתו בכח עצמו („שיבור לו האדם"[48]). לכן צריכים לומר לו רק „איזו היא" דרך ישרה זו.

כל שהיא תפארת לעושי' — אין צורך לבאר מהי התפארת, שהרי האדם כבר למד ויודע את הכתוב[49] „לכבוד ולתפארת"[50]. ואף שכתוב זה מדבר בבגדי הכהונה, הרי כל יהודי הוא בכלל „ממלכת כהנים"[51].

46) ראה שבת לב, ב שרבי יהודה הנשיא היינו רבי.

47) מ"ז ומט"ז. והוראה נוספת — והעמידו תלמידים הרבה (מ"א). 48) ראה לעיל עמ' 85. 49) תצוה כח, ב. 50) ולהעיר גם ממאמר המשנה כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא .. מעשה ידי להתפאר, התפארת שנעשה על ידי כללות העבודה בתורה ובמצוות. 51) משיחות ש"פ בהעלותך תשמ"ח — על פי רשימת השומעים בלבד.

לדעתו איז „ענינו (פון פסח שני) — עס איז ניטא קיין פארפאלן".

און אזוי איז דאך געווען בפועל מלכתחילה — א חידוש ומצוה וואס איז געגעבן געווארן צו פאריכטן. כדי עס זאל ניט זיין „נגרע" בא די „טמאים לנפש אדם" איז געקומען דער ציווי ה'[10] „איש איש כי יהי' טמא לנפש או בדרך רחוקה לכם גו' בחודש השני בארבעה עשר יום בין הערבים יעשו אותו".

און דאס וואס לדעת רבי איז פ"ש „רגל בפני עצמו הוא"[11] איז (בעיקר) נוגע לגבי דעם וואס „חייבין עליו (פסח שני בפני עצמו) כרת", „כיצד[12] מי ששגג או נאנס ולא הקריב בראשון אם הזיד ולא הקריב בשני חייב כרת"[13].

עס איז אבער ניט פארשטאנדיק: מטעם זה וואס „רגל בפני עצמו הוא" האלט דאך רבי[14] (און אזוי פסק'נט דער רמב"ם[15]) אז אויך „גר שנתגייר בין שני פסחים וכן קטן שהגדיל בין שני פסחים חייב לעשות פסח שני", היינט ווי ערקלערט מען בנוגע לגר וקטן הנ"ל, אז „ענינו (דפ"ש) איז — עס איז ניטא קיין פארפאלן" — זיי זיינען דאך נישט געווען מחוייב בפ"ר[16].

ג. בנוגע צו „קטן שהגדיל בין שני פסחים" וואס „חייב לעשות פסח שני" (ווי איז אין דעם מודגש דער ענין אז „עס איז ניטא קיין פארפאלן") — יש לבאר (בדוחק עכ"פ): וויבאלד א קטן איז נמנה אויפן קרבן פסח, ביז אז ס'איז דא א סברא אז שה לבית אבות דאורייתא[17], און נאכמער: דער רמב"ם[18] פסק'נט דאך אז „אם שחטו עליו — אויפן קטן — בראשון פטור (פון פסח שני)". זעט מען דאך אז ער האט א שייכות צו דער מצות קרבן הפסח[19]. ובמילא איז אין פאל ווען לא שחטו עליו בראשון, און הגדיל בין שני פסחים, איז דער „חייב לעשות פסח שני", א מעין פון תשלומין, „וענינו איז — עס איז ניטא קיין פארפאלן" (פון פסח ראשון — וואס אויב מ'וואלט אויף אים מקריב געווען בראשון וואלט ער געווען פטור מפ"ש).

אבער בנוגע צו גר שנתגייר, וואס ער האט ניט געהאט קיין שום שייכות צו פסח ראשון, איז וואס איז שייך צו זאגן בא אים „עס איז ניטא קיין פארפאלן"?

ד. וי"ל הביאור בזה: אז אדרבא, דעת רבי אז „רגל בפני עצמו הוא" ברייננגט ארויס מערער דעם ענין אז — „עס איז ניטא קיין פארפאלן", ווי לויט די דיעות אז „תשלומין דראשון הוא" אדער „תקנתא דראשון הוא":

10) פרשתנו שם, י־יא.

11) ראה שאלת ר"ד הבבלי בס' מעשה נסים שם. ביאור הרי"פ שם. ועוד.

12) רמב"ם שם סה"א וה"ב. וראה הערה 16.

13) משא"כ לדעת ר"נ ור"ח בן עקביא שם (צג, ב) ששגג בראשון והזיד בשני פטור.

14) פסחים שם, ע"א „במאי קמיפלגי", פרש"י שם ד"ה חייבין, וראה פרש"י שם סד"ה חייב כרת.

15) שם ה"ז.

16) להעיר שהרמב"ם שם לא כתב הא דגר שנתגייר וקטן שהגדיל חייבין בפ"ש — בהמשך להלכה א' ד„רגל בפ"ע הוא", כ"א כמה הלכות לאח"ז, וגם לא הזכירם בסהמ"צ שם כשמכריח דמצוה בפ"ע הוא.

ולהעיר ממאירי פסחים שם: פסח שני אינו תשלומין של ראשון אלא מצוה בפ"ע הוא .. מכל מקום מי שלא היתה עליו תורת חיוב בראשון אין בו חיוב שני כלל. ולשיטתנו מיהא גר שנתגייר בין שני פסחים או קטן שהגדיל אינן חייבין בפ"ש כלל.

אבל ראה רש"י פסחים שבהערה 14. ומלשונו שם בסד"ה חייב, משמע קצת דלדעת רבי גר הנ"ל שלא הקריב בשני חייב כרת. ואכ"מ.

17) ראה נדרים לו, א.

18) שם ה"ז.

19) ראה כס"מ שם, ובמפרשי הרמב"ם שם. צפע"נ הלכות נזירות פ"ב הי"ט (כ, א), וראה לקו"ש חי"ז ע' 238 (ס"ז), ובארוכה לקו"ש חכ"ד ע' 69 ואילך.

לויט די דיעות אז ס'איז „תשלומין דראשון" אדער „תקנתא דראשון" איז דער (עיקר) זמן הקרבת הפסח בזמן פסח ראשון בי"ד ניסן, נאר מ'קען „משלים" אדער „מתקן" זיין דעם חיוב וואס ער האט אויף זיך (פון פסח ראשון). די תורה האט אבער נישט געגעבן נאך א זמן פסח[20].

משא"כ לדעת רבי ודיוק לשונו „רגל בפני עצמו הוא" האט די תורה געגעבן (נוסף אויף דעם זמן פון פסח ראשון אויך) א רגל — זמן בי"ד אייר אויף הקרבת הפסח. ווען ער איז מקריב דעם פסח בי"ד באייר איז עס (בהוספה צו משלים זיין דאס וואס ער האט פארפעלט (הקרבת הפסח ראשון[21]), אויך) בפני עצמו הקרבת הפסח[21*], י"ד אייר איז זמנו פון הקרבת הפסח, „מועדו"[22] פון פסח[23].

ד. ה.: לדעת רבי איז מען מחוייב בפ"ש ניט ווייל אויף אים איז געבליבן א חיוב קרבן פסח פון י"ד ניסן (ווי לויט דער דיעה אז ס'איז תשלומין אדער תקנתא) נאר ווייל — י"ד באייר איז א זמן וואס איז אים מחייב להקריב ק"פ (אויב ער האט ניט מקריב געווען בי"ד ניסן).

[דאס וואס הקריב הפסח בראשון דארף ער נישט מקריב זיין בפסח שני, ווייל אויף יצי"מ איז נאר איין קרבן, כפשוט].

ובמילא איז דאס וואס „פ"ש ענינו איז — עס איז ניטא קיין פארפאלען", איז די כוונה אין דעם נישט (נאר) אז „מען קען אלעמאל פאריכטן" — א זאך וואס מ'האט פארפעלט, איז ער איר ממלא בכללות, נאר[24] — סזוערט אויפגעטאן

---

20) וכמפורש בפסחים שם (ע"ב) לדעת ר"נ „קרבן ה' לא הקריב במועדו בראשון". אבל להעיר מדעת ר"ח בן עקביא שם. וראה מ"ש הר"ד הבבלי שם לדעתו: כי הוא סובר, כי הזמן הוא זמן אחד מדובק לענין חיוב עשי' כו' ע"ש.

משא"כ לדעת רבי — ראה לקמן בפנים.

21) עפ"ז מובן בפשטות מה שלדעת רבי דרגל בפ"ע הוא הקרבתו בשני פוטרתו מכרת שהזיד בראשון (כנ"ל ס"ב והערה 9), כי גם לדעתו הוא תשלומין לראשון כבפנים, אלא שהוא בשלימות יותר, כדלקמן.

21*) אלא שלדעת הרמב"ם בסהמ"צ (הנ"ל הערה 9) לרבי כשהזיד בראשון אין הקרבתו בשני פוטרתו מכרת, כי התורה נתנה הזמן דפ"ש בתור תשלומין, רק באם לא הפקיע א"ע, כמו מי שהי' טמא או בדרך רחוקה שאין עליו חיוב פסח (ראה צפע"נ שבהערה 33), או אפילו כשיש עליו חיוב אלא שנאנס באונס אחר, או ששגג, משא"כ כשהי' לו הזמן דפסח וכן החיוב פסח אלא שהזיד ולא הקריב, לא ניתן לו הזמן דפ"ש בתור תשלומין לפ"ר.

22) פסחים שם סע"א.

23) שזהו חילוק הלשון „רגל בפ"ע" והלשון „מצות עשה בפני עצמו ודוחה את כרי" (שהביא הרמב"ם שם לפנ"ז). כי „מצות עשה בפ"ע" מורה על החיוב גברא, ו„רגל בפ"ע" על הזמן.

24) ואולי מרמזו בכפל הלשון: „מען קען אלעמאל פאריכטען אפילו מי שהי' טמא, מי שהי' בדרך רחוקה. און אפילו לכם דאס איז געווען ברצונו, פונדעסטוועגן קען מען מתקן זיין". דלכאורה „פונדעסטוועגן . . מתקן זייך מיותר.

וי"ל שב' ענינים בזה: „עס איז ניטא קיין פארפאלען מען קען אלעמאל פאריכטען", הכוונה לתשלומין מל' שלימות. והמשך הלשון מדובר בזה שהי' חסרי לו (וכפשטות הלשון „אפילו מי שהי' טמא כו' . . ברצונו") שגם זה „קען מען מתקן זיין".

---

*) ונקט מי שהי' טמא מי שהי' בדרך רחוקה המפורשים בקרא. ואף שבחסר לו יש אופנים למטה יותר כמו „מי ששגג או נאנס ולא הקריב בראשון" (שאז „אם הזיד ולא הקריב בשני חייב כרת"). או יתירה מזו „אם הזיד ולא הקריב בראשון" (שאז „אם לא הקריב בשני אע"פ ששגג הרי"ז חייב כרת") — רמב"ם שם ה"ב, א"צ לפרטם בפ"ע, כי כ"ז נכלל במש"כ „און אפילו לכם אז דאס איז געווען ברצונו" והיינו שזדונו היתה בזה שהי' טמא כו'. וכמבואר ברמב"ם שם ה"ד ד„הרי זה מזיד בראשון"

הערה כללית*. לכאורה — ענין מוסר התורה שהוא הוא מוסר הקדש, הנה יסודו וגם תכליתו, המעשה בפועל, מעשה במושג הרחב, שלפרטיו הוא במחשבה דבור ומעשה. וכמ"ש את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם.

ענין השראת רוח הקדש או יותר מזה — רוח הנבואה, הרי זה לכל היותר בגדר שכר העבודה והמעשה. וכדמוכח גם מזה שאין זה בכח האדם. וכלשון הרמב"ם: אע"פ שמכוונים דעתם, אפשר שתשרה שכינה עליהן ואפשר שלא תשרה (יסוה"ת פרק ז' הלכה ה'. ועיי"ש בלחם משנה). ועאכו"כ שלא נצטווה כאו"א להיות נביא ואפילו לא בעל רוח הקדש. ויעוין ג"כ רמב"ם סוף הלכות תשובה וסוף הל' מלכים, בטעם שנתאוו כל ישראל לימות המשיח.

נוסף על כל הנ"ל, שלפע"ד, מוכרח בכ"מ מצ"ע — חשיבות כפולה ומכופלת להאמור, דוקא בתקופתנו זו, הזקוקה להדגשת פי כו"כ הכרח דקיום מצות מעשיות בפועל בחיי היום יומים, ואשר אין להן תחליף באיזה ענין אחר שיהי', אף שרחמנא לבא בעי וכו' וכו'.

מובן שאין בהאמור כל סתירה כלל להמבואר ברמב"ם שם, ומודגש במיוחד בתורת החסידות, אשר תכלית האדם הוא, דע את אלקי אביך ועבדהו בלבב שלם, כי, זהו בלשון רבנו הזקן (קונטרס אחרון דספר התניא, קנ"ז ע"ב) מצוה רבה ונשאה וכו' רק שזו היא מצוה אחת מתרי"ג והאדם צריך לקיים כל תרי"ג וכו', לכך צריך להרבות בלימוד כל התרי"ג וקיומן בפועל ממש במחדו"מ וכו', יעו"ש.

תחלת התדפיס עמוד שסז:

הרוח הנבואה או רוח הקדש.

כנראה — בחוברת זו אינו נכנס בפירוט הדרגות, וכוללם יחד, שהרי שלש מדריגות הן, נבואה שנסתיימה בימי חגי זכרי' ומלאכי ורוה"ק, משא"כ בת קול. והלשון נבואה (בפועל) ורוה"ק המובא בהנוגע לתקופות שלאחרי זה — ה"ז שם המושאל ושייך לדרגת בת קול (עיין ש' רוה"ק להאריז"ל — שהוא הפוסק אחרון בכגון דא). . .

בסופו עמוד מ"ט:

כי רוח הקדש בישראל הוא לא חסרון שלימות כ"א וכו'.

ע"פ האמור לעיל צ"ע גדול בזה (ואולי כוונתו באם החסרון בכלל האומה — ולא בהנוגע לכאו"א) — פרט לאחרי ביאת משיח, שאז זמן היעוד, אשפוך את רוחי על כל בשר ונבאו וגו'.

ציונים ומ"מ להנ"ל — הובאו בפתיחה (להרב מרגלית שי') לשו"ת מן השמים. ובמאמרי א. י. השיל שי' — שמצטט כת"ר ו„ההאמין הרמב"ם שזכה לנבואה" (ס' היובל לל. גינזבורג).

(ממכתב נר ראשון דחנוכה, תשכ"א)

---

*) הערות לס' מערכת מוסר הקודש. המו"ל.

...ולסיים בדא"ת מה דמתחיל במכתבו הוא, בענין נתינת שלום לרבו וציין ג"כ לשו"ע יו"ד סי' רמ"ב סעיף ט"ז, הנה יעויין בנ"כ השו"ע. וידוע שזהו ג"כ מהחילוקים דבין בני ארץ ישראל ובני בבל — וכמובא בספר חלופי מנהגים, ובאשר אין הספר מצוי הנני מעתיק הציונים. ברכות כז, ב. נזיר כ, ב (עיי"ש חילוק גירסת הרי"ף והרא"ש) ובמעדני יו"ט שם. ב"ק עג, ב ובתוס' ויפ"ע שם. שבועות לב, א (עיי"ש). בירוש' ברכות ונזיר שם.

(ממכתב ח' אדר, תשי"ג)

ומש"כ במכתבו ע"ד עצמו, החסרונות וכו' — נזכרתי, בקראי מכתבו, במה שא"ל כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, בנוגע לספור אחד: מ'טאָר ניט רעדען להר"ר אף אַ אידן. אויף זיך אויך ניט. — ואחכה לבשו"ט ומשמחות.

(ממכתב ג' דסליחות, השי"ת)

. . . במענה למכתבו מט"ל לעומר, בו שואל:

א) המבואר באגה"ק לרבנו הזקן סי' יט' בפירוש מרז"ל חכם עדיף מנביא שנבואה הוא ענין ראי' כמשל ראיית עין בשר גשמי ממש, משא"כ במדובר בענין מעלת החכמה, שהוא ענין של השגה — האם משה רבנו חוץ ממה שהי' רואה בנבואה הי' משיג גם מדריגות אלו שהשיג האריז"ל וכו' —

כן הדבר.

ואף שלכאורה יש מקום לאמר גם אחרת, ובמכש"כ מנגלה דתורה, ע"ד המסופר מרז"ל (מנחות כט', ב) — בכל זה האמת הוא שהשיג מדריגות האמורות. וכמ"ש בספרי קבלה ומבואר בתורת החסידות, שמדריגת משה רבנו היתה מדריגת החכמה דאצילות, ז.א. שהשיג בדרגא נעלית ביותר מצד ענין החכמה. ויש מקום לעיון בהנוגע למשיח וראה רמב"ם הל' תשובה פרק ט' הלכה ב'. תנחומא תולדות כ'. יל"ש לישעי' נב, יג. ואכ"מ*.

(ממכתב שנת תשי"ח)

*) ראה גם לקו"ש ח"ו ע' 252 ואילך. חט"ז ע' 491. חכ"א ע' 351. המו"ל.

אין אַלע פּרטים[25], די פּעולה איז בשלימות[26].

ועפ"ז איז מובן אויך בנוגע צו „גר שנתגייר בין פ"ר לפ"ש און קטן שהגדיל בין שני פסחים", אַז דאָס וואָס „חייבין לעשות פסח שני" (כאָטש זיי האָט נישט געפעלט עשיית הפסח ראשון, וויבאַלד אָבער ענינו איז ניט (נאָר) אויף משלים זיין את החסר (בעבר), נאָר צו טאָן אַ חיוב וועלכער קומט איצט — בזמן י"ד אייר — בפ"ע[27]. האָט דאָס אויך אַ שייכות צו גר וקטן הנ"ל), ווייל אין דעם מצב וואָס זיי שטייען בי"ד אייר זיינען זיי מחוייב במצות.

ה. ע"פ הנ"ל יש לומר אַז אויך לדעת רבי איז פ"ש תשלומין. אין דעם לשון תשלומין זיינען דאָ צוויי פירושים: א) משלים זיין אַ חסרון, ב) שלימות — כאָטש אַז בלאו הכי פעלט גאָר ניט אין דער זאַך, קומט אָבער צו שלימות אין דער זאַך דורך דער הוספה.

ועד"ז ווי מען געפינט ביים לשון „תמימה" בנוגע ל„שנה": די גמרא[28] זאָגט אַז „תמימה" איז „להביא את חודש העיבור", כאָטש אַז אויך אָן דעם חודש העיבור ווערט זי אָנגערופן שנה[29], עס פעלט ניט אין איר.

ועד"ז זאָגט מען בעבודה בבית המקדש[30], אַז עס איז דאָ אַן עבודה שאינה תמה, אויב „יש אחרי' עבודה", אַזוי ווי „שחיטה וקבלה והולכה שיש אחרי' זריקה". [„עבודה תמה" איז אַן „עבודה שהיא גומרת ומתממת את הדבר" — אַזוי ווי זריקה והקטרה ניסוך המים כו'].

כאָטש עס פעלט ניט אין דער עצם העבודה, זי איז געטאָן געוואָרן כדבעי, ווערט זי אָבער ניט אָנגערופן עבודה תמה, ווייל יש אחרי' עבודה. און די עבודה שלאחרי' איז „גומרת ומתממת את הדבר", זי איז גומר ומשלים די עבודה הקודמת.

[וואָס דעריבער איז בײַ די עבודות הקודמות, „אע"פ שהזרים מוזהרים שלא יתעסקו בעבודה מעבודת הקרבנות אין חייבין מיתה אלא על עבודה תמה"].

דאָס איז אויך מעין פון די צוויי ענינים וואָס מען געפינט בײַ צדקה[31]: „די מחסורו אתה מצווה עליו לפרנסו כו' אשר יחסר לו אפילו סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו" און (מערער פאַר דעם) — „לעשרו", כאָטש אַז דאָס איז ניט קיין ענין וואָס עס פעלט אים.

ו. ועפ"ז י"ל אַז דאָס וואָס מ'זאָגט אַז „אין השני תשלומין לראשון אלא רגל בפ"ע"[32], מיינט אַרויסברייינגען אַז דאָס איז ניט אַזאַ „תשלומין" וואָס איז בכדי משלים זיין החסר נאָר „רגל בפני עצמו" — די זאַך ווערט אויפגעטאָן בשלימות.

און אין דעם זין איז אויך בײַ גר שנת־גייר דאָ דער ענין פון תשלומין, אַז

25) ולהעיר ממשנ"ת בלקו"ש ח"ג (ע' 979 ואילך) בנוגע למילה, דלדעת הרמב"ם ותוס' גם כשמל אחר יום השמיני יש בזה הענין דמילה בזמנה. עיי"ש.

26) התיקון ומילוי בקשתם „למה נגרע" הוא בשלימות, כי גם להם ניתן „רגל — זמן פסח".

27) להעיר מצפע"נ לרמב"ם בתחלתו (ב, טור ב' בסופו). ובהשמטות לשם (הפלאה נד, ב). ועוד.

28) ערכין לא, א.

29) ראה ר"ן נדרים סג, א. שו"ת נו"ב מהד"ק אה"ע ס"כ. וראה אוה"ת (יהל אור) להצ"צ לתהלים יט, ח (ס"ד, ה).

30) ראה בהבא לקמן יומא כד, א ובפרש"י שם ד"ה עבודה תמה (וראה זבחים קטו, ב).

31) כתובות סז, ב.

32) לשון הרמב"ם הל' ק"פ רפ"ה.

אע״פ אז פריער האט ער ניט געטארט מקריב זיינ[33], „איז ניטא קיין פארפאלן״, ער פארלירט ניט די שלימות פון הקרבת הפסח.

ויומתק יותר ע״פ הדיוק הידוע פון חיד״א[34] בהלשון „גר שנתגייר״ — ניט „גוי שנתגייר״, ווי מ׳זאגט „עבד שנשתחרר״, „קטן שהגדיל״ וכיו״ב — ווייל נאך איידער ער האט זיך מגייר געווען בפועל איז ער שוין א גר, ער האט (זייענדיק א גוי) א ניצוץ פון א נשמה קדושה[35], נאר בגלוי איז דאס ארויסגעקומען ווען ער האט זיך מגייר געווען, קומט אויס אז אויך בפסח ראשון איז בא אים געווען א געוויסע שייכות צום פסח[36], און פסח שני איז תשלומין — מלשון שלימות, אין דער שייכות זיינע צו פסח ראשון.

ז. בעומק ובפנימיות יותר י״ל: וויבאלד אז ביידע פירושים זיינען אין דעם זעלבן ווארט תשלומין, איז מובן אז אויך דער פירוש תשלומין מלשון שלימות, האט א שייכות צום פירוש הפשוט פון תשלומין, אז מ׳איז ממלא און משלים את החסר.

די הסברה אין דעם איז: וויבאלד עס קען צוקומען לגבי דעם פריערדיקן מצב, ווערט אויך דאס פאררעכנט אלס חסר. די שלימות ווערט א גדר פון דערגאנצן וואס עס האט געקענט צוקומען.

וע״ד ווי דאס איז בגשמיות כנ״ל, אז בשעת מ׳גיט איינעם עשירות, איז לאחרי ווי ער האט עס באקומען און זיך צוגעוויינט דערצו, רעכנט עס זיך שוין ניט פאר עשירות ודבר נוסף, נאר א זאך וואס „יחסר לו״ כנ״ל, אפילו עבד לרוץ לפניו.

וי״ל אז ברוחניות (במחשבה בעבודת הנפש) איז כשם ווי דאס איז לאחרי ווי מ׳באקומט דעם „לעשרו״, בפועל, עד״ז איז דאס אויך בשעת זיין מחשבה און שטרעבונג איז צו „עשירות״,

וויבאלד אז במקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא[37], ווערט שוין די עשירות און שלימות פאררעכנט ביי אים ווי „יחסר לו״. און ווען ער באקומט די עשירות ווערט דאס ביי אים אן ענין פון תשלומין דהחסר, ממלא את החסר לו.

וכלפי שמיא גליא, אז שוין פריער איז בא אים „חמישים איש רצים לפניו״ וכו׳ אן ענין וואס יחסר לו, אבער למטה, בגשמיות איז „אין לדיין אלא מה שעיניו רואות[38], למטה און בהלכה לפועל, ווען ווערט נתגלה אז דאס איז יחסר לו — דוקא לאחרי ווי ער האט באקומען די עשירות ונתרגל בזה.

ח. ובנוגע לגר שנתגייר בין פ״ר ופ״ש — וויבאלד אז אויך איידער ער האט זיך מגייר געווען בפועל איז ער שוין פון פריער א גר, כנ״ל, ער האט אין זיך (נאך זייענדיק א גוי) א ניצוץ פון א נשמה קדושה, איז כאטש אז בגלוי איז דאס ארויסגעקומען ווען ער האט זיך מגייר געווען, דעמאלט ווערט אבער נתגלה אז אויך למפרע האט ער (מצד

33) להעיר מצפע״נ הפלאה שם לגבי מי שהי׳ בדרך רחוקה „דהוי כמו מי שאינו בגדר עשיית הפסח״, ע״ש.

34) מדבר קדמות מערכת ג׳ אות ג.

35) ראה תשובות מהר״ם מרוטנבורג (הובא בספר תשובות בעלי התוס׳ מכת״י (ניו יארק תשי״ד — ע׳ רפו, סי״ט)).

36) להעיר מרמב״ן ואוה״ח פרשתנו ט, יד.

37) ראה כש״ט הוספות סי׳ לח, ושי״נ.

38) ב״ב קלא, רע״א. ושי״נ.

הנשמה) געהאט א שייכות צו מצות התורה[39].

ובמילא קומט אויס אז נישט נאר איז ער מוסיף שלימות דורך הקרבת הפסח שני, נאר דאס איז אויך משלים את החסר, ווייל מצד הנשמה האט אים „געפעלט״ אין הקרבת הפסח בפסח הראשון.

ט. די הוראה פון דעם לכל אחד ואחד בעבודתו ית׳ — אויף וויפל עס דארף זיין די התעסקות אין הפצת התורה והיהדות, ובפרט בהפצת המעינות.

ער קען דאך טראכטן בא זיך: די ארבעט איז טאקע זייער חשוב, אבער דאס איז בלויז א הידור מצוה, ס׳איז א שלימות וואס וועט אים צוקומען ווען ער וועט עס טאן, וואס איז אבער דער הכרח אין דעם און וואס איז אזוי די איילעניש?

זאגט מען אויף דעם, אז אן ענין וואס ער מיינט אז עס איז בלויז א שלימות, קען גאר זיין אז באמת איז דאס בא אים תשלום החסר, אין דעם וואס איז מוכרח צו זיין עבודה ושרש נשמתו.

ווי די תורה פון בעש״ט[40]: הקב״ה שיקט אראפ א נשמה אויף דער וועלט און לעבט זיבעציק אדער אכציק יאר וואס דער תכלית הכוונה פון דער שליחות איז צו טאן א אידן א טובה אין גשמיות בכלל און אין רוחניות בפרט.

קען זיין, אז אט די טובה וואס ער דארף טאן צו דעם אידן אין דעם טאג איז דער תכלית פון זיין נשמה׳ס אראפקומען אויף דער וועלט, און אויב ח״ו ער פארפעלט דאס, האט ער ניט נאר פארפעלט א שלימות, נאר — דעם עיקר תכלית ירידת נשמתו.

און וויבאלד אז אין אתנו יודע עד מה, מען ווייס ניט וועלכע פעולה איז די צוליב וועלכער זיין נשמה איז אראפגעקומען למטה, דארף זיין די התעסקות בהפצת היהדות באופן דחטוף ואכול חטוף ושתי[41], וויבאלד אז בא לידו.

און דורך דעם איז מען זוכה צו דער גאולה האמיתית והשלימה — אין די ביידע טייטשן פון „שלימה״: עס ווערן נשלם אלע חסרונות פון זמן הגלות, און עס וועט אויך צוקומען שלימות אין וועלט נאך העכער ווי וועלט איז געווען לפני חטא עץ הדעת (אלה תולדות השמים וארץ דעולם על מילואו נברא[42]) — אלה תולדות פרץ מלא[43],

ובלשון הרמב״ם[44]: „ובאותו הזמן לא יהי׳ שם לא רעב ולא מלחמה ולא קנאה ותחרות (שלימות — שלא יהי׳ ענין דחסרון) שהטובה תהי׳ מושפעת הרבה כו׳ ולא יהי׳ עסק כל העולם אלא לדעת את ה׳ בלבד״ (שלימות — ממש)

בקרוב ממש, בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו ממש.

(משיחת פסח שני תש״מ)

לקו״ש ח״ח ע׳ 126

39) ראה מדבר קדמות שם דזה שאמר גר שנתגייר להורות דבמעמד הר סיני שקבלנו התורה שם נמצא נפש הגר הזה.

40) לקו״ד ח״ג ע׳ 1126. סה״ש תש״ה ע׳ 67. היום יום ע׳ נא.

41) ראה מבוא לקונטרס ומעין ע׳ 22.

42) ראה ב״ר פי״ד, ז. פי״ג, ג. ושם דהי׳ העולם חסר עד שבא שבת (ב״ר ספ״י).

43) ב״ר פי״ב, ו.

44) סוף הל׳ מלכים.